

MET DE KIJKER OP JACHT

Robert Wielinga

Hoe het mogelijk is, weet ik niet, maar het weer blijft knudde. Toch hoop ik dat ik je nog warm kan maken voor een aantal interessante objekten voor de komende maanden. Als dat niet lukt moet je maar eens gaan denken over weerkunde als hobby!

Met een uitgebreid verhaal over het waarnemen van planetoïden hoop ik jullie interesse voor dit, door slechts weinig amateurs betreden, terrein aan te wakkeren. Verder is er de gebruikelijke aandacht voor planeten en enkele herfstobjekten. Het zijn voornamelijk heldere en eenvoudige objekten, vooral geschikt voor beginners. Zijn er onder de oudere (gevoerde) leden die ook waarnemingen van zwakkere nevels of nauwe dubbelsterren in hun waarnemingsboek hebben, laat eens horen, of nog beter: zien! Stuur je waarnemingen aan Robert Wielinga, Roodmus 28, 3435 CH Nieuwegein. De objekten voor deze keer worden behandeld aan de hand van jullie tekeningen (zit die van jouw er al bij??).

Fig.1

Jupiter met de maan Ganymedes (het 'pukeltje' links) en de schaduw van deze maan. Om 21.45 uur kwam de maan net voor de Jupiterschijf vandaan. Onder de schaduw was in de Noord-Equatoriale band een donkere vlek te zien. Tekening naar een waarneming van Hans Jonk uit Limmen op 20 april 1981 met een 60mm/910 mm refraktor tijdens zeer goede weersomstandigheden. Er werd 100 x vergroot.

Fig.2

Ook Aernout Nieuwkerk uit Zoetermeer nam het tevoorschijn komen van Ganymedes en diens schaduw waar. Hij gebruikte een vergroting van 114 maal met z'n 60mm/800mm lenzenkijker. Zie ook de waarneming in figuur 1.

Fig.3

Jupiter met de Grote Rode Vlek op 3 mei 1981 om 00.15 uur MEZT. De weersomstandigheden waren goed en er waren erg fijne details te zien. Opvallend was een heldere 'jet' in de Equatoriale Zone. Zoals je ziet is de Rode Vlek (nog) maar zwak van tint. Met kleine kijkers is hij nauwelijks gezien. Waarneming van Robert Wielinga met 112mm/ 900 mm Newton bij 180 maal.

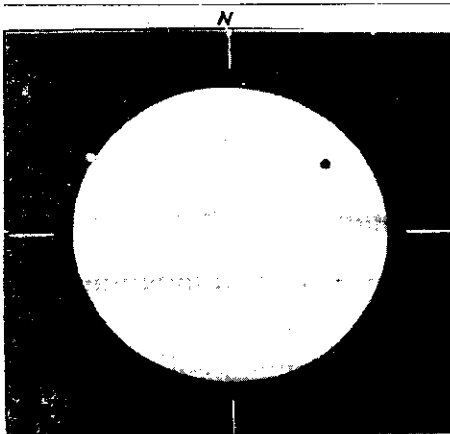

fig.1

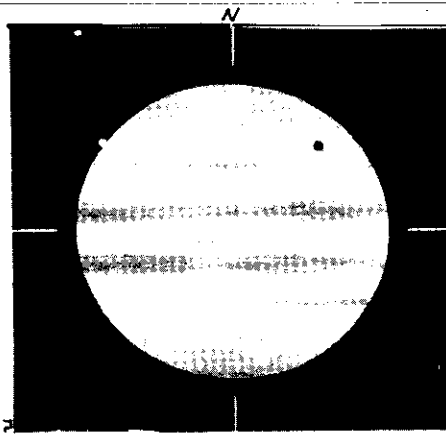

fig.2

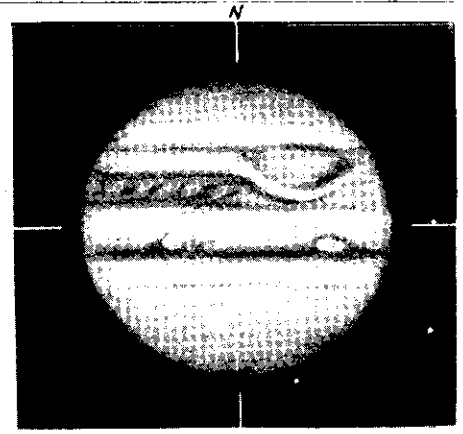

fig.3

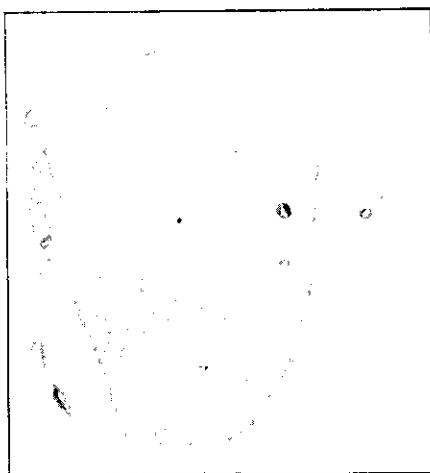

fig.4

Fig.4
Mare Crisium, de Zee van de Kentering, naar een tekening van Woody van Olffen uit Weert. In plaats van het tekenen van een maankrater kan het heel interessant zijn om een Mare met al z'n helder-

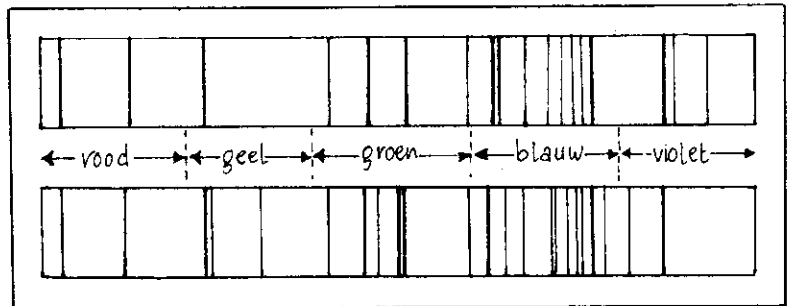

fig.5
(Rechtsboven)

heidsverschillen op te tekenen. Woody maakte gebruik van een 115 mm/900 mm Newton bij 180X vergroting. Hij tekende op 15 mei 1981 om 21.00 uur. De 'stralingskrater' is Proclus.

Fig.5

Het zonnenspektrum met absorptielijnen getekend door Aernout Nieuwkerk uit Zoetermeer (boven) en Robert Wielinga (onder). Beiden maakten gebruik van een zelfvervaardigde spektroskoop, zoals beschreven in de JWG-brochure. De waarnemingen komen goed overeen. Probeer zelf met een spektraalplaat eens uit te zoeken welke gassen verantwoordelijk zijn voor de lijnen.

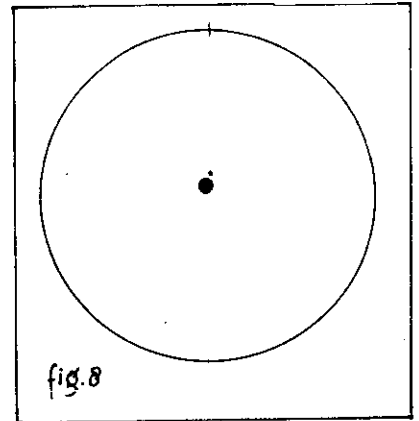
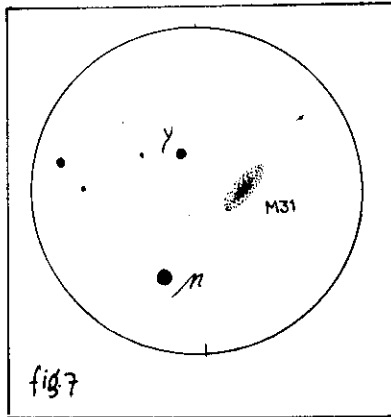
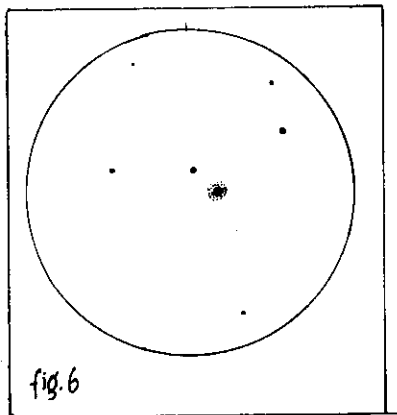
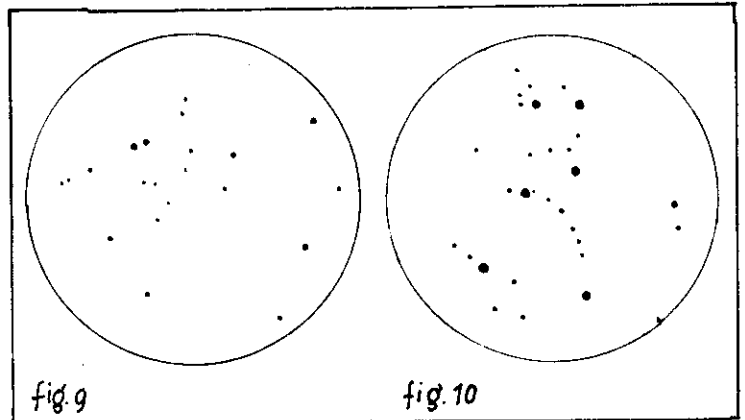

Fig. 6
De bolvormige sterrenhoop M 15 in Pegasus vind je vlak bij de ster ϵ Peg. Al in een verrekijker is de bolhoop (magn. 6,0) goed te zien. Deze tekening, van 30 september 1980, komt van Ingeber Roymans uit Mechelen en is gemaakt achter een 60mm/1000 mm JWG-kijker. Er werd 40 maal vergroot. Haar mening: "Gemakkelijk te vinden. Ook was er vaag een kern te zien."

Fig. 7
Het herfstobject bij uitstek: onze galactische buur M31 of de Andromedanevel. Meindert Lunenburg uit Zoetermeer zocht 'm op in een 7x50 mm verrekijker en tekende aan: "Het binnenste deel, de kern, zag er iets helderder uit dan de buitenkant." Datum: 4 februari 1981 omstreeks 20.20 uur.

Fig. 8
Een van de fraaiste dubbelsterren op het noordelijk halfrond zichtbaar is γ Andromedae of Almak. De hoofdster van magnitude 2,3 heeft een begeleider van magnitude 5,1. De kleuren zijn erg mooi: blauw en oranje. Ze staan 10" uit eenander. Waarneming door David Tempelman met een 60mm JWG-refraktor op 7 oktober 1980 om 19.45 uur. De vergroting bedroeg 40 maal.

Fig. 9
M 34 is een mooie open sterrenhoop in Perseus, daarom is het vreemd dat maar weinig amateurs hem hebben waargenomen. Schaar je achter hen! Op 19 januari 1980 om 20.00 uur maakte André de

Boer uit Utrecht deze tekening achter een 112mm/900 mm Newton. Hij vergrootte 45 maal en konkludeerde: "zeer de moeite waard.."

Fig. 10
De Pleiaden of het Zevengesternte zijn in de herfstmaanden om een uur of elf à twaalf 's nachts al goed waarneembaar. De planetoïde Kalliope beweegt zich in de richting van deze open sterrenhoop. Met een 10x50 mm prismakijker nam Hans van Brakel uit Middelburg waar. Op 25 december om 20.15 MET. Het was zeer goed weer.

Planetoïden waarnemen

De komende maanden zijn enkele planetoïden erg goed te zien. Misschien dat we in ons landje zelfs een sterbedekking door een planetoïde kunnen waarnemen! Alle reden dus om wat meer aandacht aan het waarnemen van deze 'kleine planeten' te besteden. Maar weinig amateurs richten zich tot deze interessante hemellichamen. Misschien zeg je na het lezen van het volgende met mij: "...ten onrechte!" (Enne.... sla je zelf direkt aan het waarnemen)

Op zoek naar een planetoïde

Het belangrijkste en moeilijkste is misschien wel het zoeken naar de planetoïden. Eenvoudig is het beslist niet, maar de aanhouder wint! En eenmaal gevonden geeft het je een enorme voldoening. Bij je speurtocht zijn een goede zoekkaart en zoeker onontbeerlijk. De eerste vind je in de Sterrengids 1981 en bij deze rubriek.

Allereerst zoek je een heldere ster, met het blote oog zichtbaar, in de buurt van de planetoïde. Als die midden in het zoekerbeeldveld staat, ga je van daaruit 'van ster tot ster' op zoek naar de planetoïde. Als die zo zwak is dat hij niet in de zoeker zichtbaar is, zoek je eerst een ster op zo dicht mogelijk bij de plaats van de kleine planeet. Daarna gebruik je de methode 'van ster tot ster' in het beeld van de kijker bij een zo laag mogelijke vergroting (groot beeldveld!). Volgens geroutineerde planetoïdenwaarnemers springt de gezochte er dan zo uit. Als je toch niet helemaal zeker bent, kun je de volgende dag nog eens kijken; de planetoïde verraaft zich door verplaatsing t.o.v. de vaste sterren.

Positiebepalingen

Natuurlijk wil je je waarneming vastleggen. Bijvoorbeeld door een tekening achter je kijker